

ארגמן (נ"ל שהוא עשוי להריח. רש"י. והרי"ד פרש: הוא בגד הצבוע וכל שהוא חשוב לעשות ממנו אימרא. והנצי"ב פרש: הצבע עצמו, שהוא יקר וחשוב. ובתוספתא י, ג) אמרו: 'ארגמן — כדי ליטול ממנו דוגמא לאירא);

מאבני המזבח ומעפר המזבח, מְקַק ספרים ומטפחות (= רקבובית) — שמצניעים אותם לגגנם. רבי יהודה אומר: אף המוציא משמשי עבודה זרה, שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרס. חכמים (במשנה עה): חולקים על רבי יהודה וסוברים שפטור, לפי שאינו ראוי להצניע. רש"י. וכן לדעת הפוסטים במלאכה שאינה צריכה לגופה — פטור על הוצאת משמשי ע"ז. (ע' גם בתוס' צד. ד"ה את).

הרמב"ן כתב שלדעת רבי שמעון הפוסט במלאכה שאינה צריכה לגופה, המוציא מקק ספרים וכדו' לגגנם — פטור, ואילו הרי"ד חולק וסובר שגם לרבי שמעון אין פטור אלא בע"ז או במת וכדו', אבל בדברים שיש בהם קדושה וטעונים גניזה — חייב.

ב. המוציא קופת הרוכלים, אעפ"י שיש בה מינים הרבה אינו חייב אלא אחת. פירש רבנו תם שהחידוש הוא, אפילו נודע לו אחר כך על מין אחד ונתכפר, וחזר ונודע לו על מין אחר — פטור. ואעפ"י שבעלמא כפרות מחלקות, ויש סוברים שאף ידיעות גרידא מחלקות — מיני אוכלים או בשמים שבתוך כלי אינם מחלקים. והרי"ד (להלן צג:) חולק וסובר שאין לחלק בין מיני בשמים שבתוך כלי לשאר הוצאות.

ג. המוציא חגב חי טהור — כל שהוא, (לפי שמצניעים אותו לקטן לשחק בו). מת — כגורגרת, כשיעור שאר אֲכָלִים. רבי יהודה אומר: חגב חי טמא — כלשהו, שמצניעים אותו לקטן לשחק בו. [אבל חכמים סוברים שאין ליתנו לקטן, שמא יאכלנו לאחר שימות. ורבי יהודה אינו חושש לכך, כי דרכו של הקטן להספידו ואין דרכו לאכלו].

א. בירושלמי מובא שלא אמר רבי יהודה אלא בחגב טמא, שהואיל ואסור באכילה, מותר ליתנו לקטן לשחק, אבל חגב טהור — אסור לשחק בו, לפי שהוא ראוי לאכילה. ואולם ב'חדושי הר"ן' מבואר שרבי יהודה אמר אפילו בטמא, והוא הדין חגב טהור חייב בכלשהו.
ב. לרבי נתן (צד.), המוציא בעלי חיים פטור, שהחי נושא את עצמו. וחכמים חולקים. ומשמע בתוס' (שם), שאין חילוק בין בע"ח גדולים או קטנים, ונראה שה"ה בחגב רבי נתן פטור. וכן נקטו המפרשים.

פרק עשירי; דפים צ — צא

קכא. א. האם שיעורי הוצאה נאמרו בדבר שהצניעו לשימוש מסוים, ואחר כך הוציאו? או בדבר שלא הצניעו מקודם אלא הוציאו לצורך שימוש מסוים?

ב. הצניע זרע לזריעה והוציאו ונמלך בו והכניסו — מה דינו?

א. המצניע לזרע, לדוגמא, לרפואה, והוציאו בשבת — חייב בכלשהו. ופירש רב יהודה בשם שמואל: אפילו חטה אחת. (כן הוא סתם מתניתין. ולדעת רבי שמעון (עו:) אין המצניע חייב אלא בשיעורים שבני אדם מחשיבים אותם להצנעה. ומשנתנו דלא כרבי שמעון. רא"ה).

ואמר אביי: אפילו אם בשעה שהוציאו שכה למה הצניעו, ומוציא בסתם — לא בטלה מחשבתו הראשונה, שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.

ואפילו אם תיכף ומיד לאחר ההנחה, אכלו ולא זרעו — חייב, מפני שבשעת ההוצאה היתה קיימת מחשבתו הראשונה (ע' שו"ת רב פעלים ח"א או"ח יב).

ודוקא אם הוציא המצניע בעצמו, ולא אדם אחר. ודלא כרבי אלעזר ברבי שמעון שסובר נתחייב זה במחשבתו של זה.

[יש מקרים בהם אין הולכים אחר מחשבתו — כאשר חושב על כמות גדולה להוציא בהוצאה אחת, והוציא מעט מעט — חייב, כפי השיעור שנתנו חכמים לכל דבר. ואעפ"י שאדם זה אינו מחשיב אלא כמות גדולה, בטלה דעתו אצל כל אדם].

המוציא לזרע וכדו', אפילו לא הצניעו מקודם — חייב בכלשהו.

המצניע פחות מכגורגרת לא כילה — משמע ברשב"א שפטור, וכ"כ עוד ראשונים. (וכ"ה

במשל"מ יח, כא; חדש האביב). והרי"ד בפסקיו כתב שאם הצניע לאכילה, כגון פרי חדש והצניעו

לתינוק — חייב (וע"ע רש"ש פ).

ב. הצניע זרע לדוגמא, והוציאו, ונמלך מכוונתו והכניסו — אינו חייב על הכנסה זו (רש"י) [ועל כל ההוצאות

שמכאן ואילך] אלא כשיעור שחייבים עליו ללא הצנעה. ואמר אביי (כפרש"י): אפילו לא נמלך בפירוש

אלא שזרקו לאוצר, אפילו לא נתערב ומקומו ניכר — בטלה מחשבתו הראשונה.

דף צא

קכב. מה דין המוציא מרשות לרשות בשבת במקרים הבאים?

א. הוציא זרעים לזריעה, וקודם שהניחם נמלך בדעתו לאכלם, ולהפך — מה הדין באופנים השונים? ומה

הדין כשנשתנה שיעורם במהלך פעולת ההוצאה?

ב. זרק כזית תרומה לבית.

ג. הוציא חתיכה משתי הלחם או מלחם הפנים שבמקדש.

ד. הוציא מרשות היחיד לרשות הרבים דרך כרמלית.

א. המוציא זרעים מרשות לרשות ובשעת העקירה או בהנחה לא היה בהם כדי שיעור המחייב — פטור. אבל

אם היה בהם כשיעור, אעפ"י ששינה מחשבתו במהלך ההוצאה מאכילה לזריעה או להפך — חייב, ואין

צריך שתהיינה עקירה והנחה במחשבה אחת.

שאל רבא: הוציא כחצי גרוגרת לזריעה ותפחה לכגורגרת ונמלך עליה לאכילה — מהו, שמא יפטור מפני

שבשעה שהוציא לא היה בו שיעור אכילה.

יש אומרים (עפ"י מנחות נד), שאין מקום להסתפק אלא כאשר המאכל היה בעבר כשיעור וצמק,

כגון תאנה שנתיבשה, ועתה חזרה ותפחה, אבל אם מעיקרא לא היה בו כגורגרת, ותפח עתה

והוציאו לאכילה, אפילו לא שינה מחשבתו — פטור, כי מן התורה יש לשער המאכל כמות

שהוא לפני התפחה (עפ"י רמב"ן; רא"מ הורביץ). ואולם הרשב"א חולק וסובר שאפילו לא היה בו

שיעור מעולם ועתה תפח — חייבים עליו בכגורגרת, כי לענין שיעורי שבת הדבר תלוי

בחשיבות שבעיני הבריות, שלא כשאר איסורים (וע' גם ב'חושני הר"ן. וע' חזו"א או"ח קנ, דף רנג).

ואם תמצי לומר חייב, כי אילו היה נשאר במחשבתו הראשונה היה מתחייב — מה הדין במקרה ההפוך,

הוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה ונמלך עליה לזריעה, שאילו היה נשאר במחשבה ראשונה היה פטור. ואת"ל שגם בזה חייב, כי לפי המצב הנוכחי יש כאן שיעור המחייב, עדיין יש להסתפק במוציא גרוגרת לאכילה וצמקה וחזר ותפחה — האם יש תורת 'דיחוי' לענין שבת אם לאו. 'תיקו'.

ב. זרק כזית תרומה לבית טמא — פטור, שהרי שיעור חיוב אכלים אינו אלא כגרוגרת. ואולם אם נח ליד אכל פחות מכביצה — שאל רבא את רב נחמן, שמא נאמר הואיל ומצטרף עם אותו אכל לענין טומאה, כמו כן תיחשב זריקתו כאילו זרק גרוגרת ויתחייב. (וניסו לפשוט לחיוב, ודחו).

א. דוקא כזית תרומה לבית טמא, שיש איסור גמור על אכילתה בטומאה, אבל זרק כזית חולין או פחות מכזית תרומה — פטור. ראשונים. והרמב"ם לא הזכיר 'תרומה', ויש שכתבו שלא גרס כן בגמרא, ולדעתו אין הבדל בין חולין לתרומה (ע' משל"מ שבת יח. וע"ע חדושי הגר"ר בנגיס ח"א סוס"י ז). מסתבר שאין הבדל אם אותו אכל המונח בבית הוא תרומה או חולין. (רשב"א, עע"ש).

ב. יש ראשונים שסוברים, אם זרק כזית תרומה טהורה לבית טהור, חייב גם אם אין שם אוכלים אחרים, הואיל וזר לוקה על אכילת כזית, הריהי כמות חשובה גם לענין הוצאת שבת. ויש חולקים וסוברים שבבית טהור פטור, כי איסור זרות לא בא על ידי הוצאה זו.

ג. התוס' ועוד צדדו לומר, שאם היה כביצה באכל שהיה מונח בבית, (וכבר הוא טמא), אין כאן צירוף למה שזרק, ויפטור.

ג. אבא שאול אומר: שתי הלחם ולחם הפנים שיעורם בכגרוגרת, כשאר אכלים.

ד. המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים דרך כרמלית — אם נח בכרמלית, פטור. ואם לאו — בן עזאי פוטר כאשר היה מהלך בהוצאתו — שהמהלך כעומד דמי, וכאילו נח בכרמלית. וסתם מתניתין דלא כבן עזאי. הזורק דרך כרמלית ופסק שם כח הזורק, כגון שהתחיל שם לירד באלכסון לרשות הרבים — אפשר שפטור (עתוס' להלן צט:). פרטים נוספים — ע' במובא לעיל ה-ו.

דפים צא — צב

קכג. א. מה דינו של המוציא כלי מלא פירות, ולא הוציאו במלואו?

ב. מה דינו של העומד ברשות זו ופשט ידו מלאה פירות לרשות אחרת; פשט ידו ריקנית לרשות אחרת, והניח אחר דבר מה בתוכה, והכניסו פנימה.

ג. הגונב כיס בשבת — באיזה אופן הוא פטור מן התשלומים?

א. המוציא כלי מלא פירות או מיני בשמים וכדו', ולא הוציאו במלואו — אם גם הפירות שבתוכו לא יצאו לגמרי מהרשות שהיו בה — פטור. (אפילו אם המשיך אחר כך והוציאו לגמרי, ההנחה שבינתים מפסקת ופטור. אחרונים, עפ"י רש"י).

ואם הפירות יצאו לגמרי ורק הכלי אגוד במקומו — חזקה מחייב, שאגד כלי לא שמיה אגד. וכן דעת אביי (לאחר חזרה). ואילו רבי יוחנן פוטר, וכן אמר רבא למסקנא — שאגד כלי שמו אגד.

וכן הלכה (רמב"ם שבת יב, יא; רי"ד; ריא"ו; 'חדושי הר"ן'). ויש שפסקו כחזקה שהיה רבו של רבי יוחנן (כן הביא המאירי בשם 'גדולי הדורות שלפנינו').